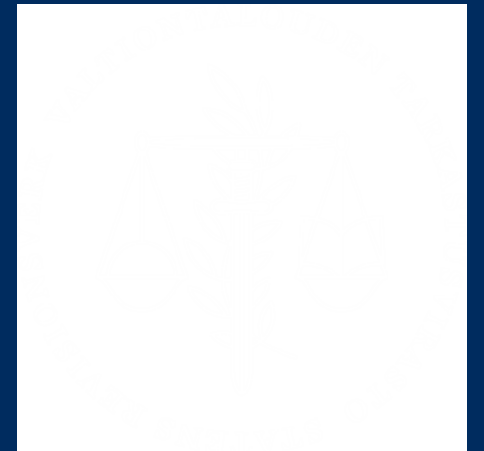

Yleiskuvaa voittoa tavoittelemattomien yhdistysten tukemisesta vuoden 2024 aineiston perusteella ja huomioita kokonaisuudesta sekä VTV:n tarkastuksista yleistettäviä huomioita

Yleishyödyllisten yhteisöjen rahoituksen ja toiminnan kehittämisen parlamentaarinen neuvottelukunta kokous 4/2025 (25.11.2025)

Jaakko Eskola

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Valtionavustuslaki on toimiva yleislaki

Olennaista on, että viranomaisilla on selkeä viitekehys avustustoiminnalle

- Erillislait noudattavat täydentävät myös hyvin avustustoiminnan säädösperustaa

Valtionavustus voidaan myöntää yleisavustuksena tai erityisavustuksena

- Yleisavustukset ovat usein luonteeltaan säilyttäviä
- Erityisavustukset luonteeltaan kehittäviä

Myöntämisen yleiset edellytykset ovat

- Tarkoitus on yhteiskunnallisesti hyväksyttävä
- **Myöntäminen on perusteltua tavoitteiden kannalta**
- **Avustusta on pidettävä tarpeellisena**
- Avustus ei vääristä kilpailua

VTV:n huomioita valtionavustusten
tarkastuksista

Valtionapukelpoisuus – K 13/25

Valtionapukelpoisuuden myöntäminen:

- Valtionapukelpoisuuden myöntämisessä on noudatettu olennaisilta osin säädöksiä ja hyvän hallinnon periaatteita
- Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ovat noudattaneet säädöksiä hyväksyessään yhteisön, säätiön tai kunnan valtionapukelpoiseksi

Valvonta ja seuranta:

- Opetus- ja kulttuuriministeriö on valvonut valtionapukelpoisuutta puutteellisesti. Ministeriön olisi syytä varmistaa aktiivisemmin ja määräajoin, että valtionapukelpoisuuden ehdot täyttyvät
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on järjestänyt kustannusten korvausten valvonnan asianmukaisesti

Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle – K 10/25

Tuen jakautuminen:

Suurin osa tuesta myönnetään suurille ja vakiintuneille järjestöille
Pienille ja keskisuurille järjestöille tarkoitettu hanketuki on vähentynyt

Kansalaisyhteiskuntayksikön toiminta:

Yksikkö on hoitanut avustusten hallinnointiprosessia asianmukaisesti
Hakuprosessi on raskas ja osin läpinäkymätön

Seuranta ja arviointi:

Ulkoministeriö on luonut kattavat vaatimukset seuranta- ja arviointitiedon tuottamiselle
Tiedon hyödyntäminen on kuitenkin osittain puutteellista

Ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttö:

Ulkoministeriö käyttää ulkopuolisia asiantuntijoita avustushakemusten käsittelyssä
Riippumattomuuden varmistaminen on tarpeen

Energiainvestointien tuki vihreän siirtymän edistäjänä - K

3/25

Ministeriön ja Business Finlandin roolit:

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) ja rahoituskeskus Business Finland ovat luoneet riittävät edellytykset energiainvestointituen tulokselliselle kohdentumiselle ja käytölle

Konkreettisten tavoitteiden puute:

Energiatuen tavoitteet ovat olleet liian yleisiä, mikä on heikentänyt tuen ohjaavaa vaikutusta – tuen käynnistävän vaikutuksen arviointi epäyhtenäistä
Konkreettisten tulostavoitteiden puute on vaikeuttanut tuen tuloksellisuuden arviointia

Uuden teknologian tukeminen:

Uuden teknologian hankkeet ovat saaneet etusijan, mutta tukea on myönnetty myös tavanomaiselle teknologialle
Teknologioiden markkinaseuranta on ollut puutteellista

Valtiontaloudelliset haasteet:

Energiatuen valtuudet kasvoivat merkittävästi, mutta niiden käyttöaste jäi alhaiseksi

Vesien- ja merenhoidon ohjaus, rahoitus ja tuloksellisuus

– K 10/24

Rahoituksen suunnittelu ja seuranta:

Vesien- ja merenhoidon rahoitusta ei suunnitella eikä seurata kokonaisuutena, mikä vaikeuttaa valtion vesien- ja merenhoitoon käyttämien varojen arviointia

Kustannusvaikuttavuus:

Kustannusvaikuttavuus ei ole ollut merkittävä kriteeri toimenpiteiden valinnassa, suunnittelussa ja seurannassa

Seuranta ja arviointi:

Vaikutusten seuranta- ja arviointitiedon puute on vaikeuttanut tulosten raportointia ja viestintää

Rahapelitoiminnan tuotoista myönnetyt avustukset – K 9/22

Hallinnointiprosessien säädöstenmukaisuus:

- Tuotontuotojakoministeriöt ovat noudattaneet arpajaislain mukaista käyttötarkoitusta myöntäessään valtionavustuksia rahapelitoiminnan tuotoista
- Valtionapuviranomaiset ovat tiedottaneet riittävästi valtionavustusten hakumahdollisuuksista ja -menettelyistä
- Viranomaisten yleisissä menettelyissä, kuten avustuspäätösten muoto- ja sisältövaatimuksissa tai avustusten maksamisessa, ei havaittu olennaisia puutteita

Läpinäkyvyyden puutteet:

- Vakiintunut saajajoukko, yleisluontoiset kriteerit ja hakemuskäsittelyn ajoittain vähäinen dokumentointi voivat heikentää avustusten myöntämisprosessin läpinäkyvyyttä

Valvonnan puutteet:

- Valtionapuviranomaisten suorittamassa valvonnassa havaittiin puutteita
- Erityisesti opetus- ja kulttuuriministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö eivät ole huolehtineet rahapelitoiminnan tuotoista myönnettyjen valtionavustusten asianmukaisesta ja riittävästä valvonnasta kaikilta osin

Menettelyjen eroavaisuudet:

- Valtionapuviranomaisten menettelyt avustusten hallinnoinnissa poikkeavat monella tapaa toisistaan
- Eroja ilmeni hakemusten käsittelyn, dokumentoinnin, päätöksenteon valmistelun ja avustusten käytön valvonnan yleisissä menettelyissä

Tuloksellisuuden näkökulma:

- Tuloksellisuuden näkökulma ei nivoudu hallinnointiprosesseihin siten, että se tosiasiallisesti ohjaisi avustuksia kohdistumaan mahdollisimman vaikuttavasti

Avustukset voittoa tavoittelemattomille yhteisöille:

Meneillään oleva tarkastus - Valtionavustusten kasautuminen

Avustukset voittoa tavoittelemattomille yhteisöille (S15)

- Vuosi 2024 kokonaisuudessaan tarkastuksen aineistona
- Vuonna 2024 myönnettyjä avustuksia yhteensä 3,05 mrd€
 - Tässä tarkastelussa saajajoukko rajattu sektoriluokitukseen S15 (Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt)
 - Myönnettyjen avustusten määrä yhteensä 839 m€
- Avustuksen saajia yhteensä 3246 yhteisöä

Avustuslaji	Saajat kpl	Myönnetty €
Yleisavustus	1750	549 217 534,00 €
Hankeavustus	1776	235 875 626,00 €
Investointiavustus	85	37 495 075,00 €
Muu erityisavustus	265	16 424 680,00 €
Yhteensä	3246	839 012 915,00 €

Valtionapuviranomaisia on paljon (S15)

- Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus ovat keskeisiä
 - Suurella osalla kuitenkin valtionavustusten myöntäminen vain pieni osa toimintaa
- Saajia 3246 yhteisöä, myöntöpäätöksiä 5441 kappaletta
 - Myöntöpäätöksiä kokonaisuutena kohtuullisen tasapainoisesti suhteessa avustuksensaajien määrään

Valtionapuviranomainen	Saajat kpl	Myönnetty kpl	Myönnetty €
Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus	776	1776	380 039 352,00 €
Opetus- ja kulttuuriministeriö	812	944	168 494 869,00 €
Opetushallitus	358	480	28 170 920,00 €
Taiteen edistämiskeskus	349	360	10 289 000,00 €
Suomen riistakeskus	278	278	2 780 193,00 €
Palosuojelurahasto	174	237	9 995 048,00 €
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto	144	165	2 736 600,00 €
Etelä-Suomen aluehallintovirasto	139	158	3 063 200,00 €
Maa- ja metsätalousministeriö	72	122	72 568 653,00 €
Museovirasto	93	120	1 617 374,00 €
Ulkoministeriö	64	97	61 061 703,00 €
Itä-Suomen aluehallintovirasto	82	96	1 432 917,00 €
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto	64	70	1 291 661,00 €
Lounais-Suomen aluehallintovirasto	57	65	1 021 700,00 €
Suomen elokuvasäätiö	34	60	1 107 605,00 €
Hämeen ELY-keskus	43	49	5 832 807,00 €
Oikeusministeriö	32	35	7 732 390,00 €
Valtioneuvoston kanslia	30	33	35 238 170,00 €
Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus	14	32	4 286 409,00 €
Etelä-Savon Ely-keskus	22	26	2 947 567,00 €
Ympäristöministeriö	23	26	731 469,00 €
Lapin aluehallintovirasto	24	25	604 800,00 €
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	20	24	2 738 376,00 €
Suomen metsäkeskus	13	22	39 303,00 €
Sosiaali- ja terveysministeriö	12	13	4 088 000,00 €
Terveystieteiden tutkimuskeskus	12	12	5 809 707,00 €
Yhteensä	3246	5441	839 012 915,00 €

Enimmillään samalle yhteisölle yli 20 erillistä avustusta (S15)

- Valtionavustukset pääosin yleisavustuksia, hankeavustuksia ja erityisavustuksia
- Avustukset ovat yksittäisinä hyvinkin pieniä
- Investointiavustuksia pääsääntöisesti vain 1/avustuksensaaja
- Hankeavustuksia myönnetään useita samoille yhteisöille

Avustuksen saaja	Myönnetty kpl	Myönnetty €
Valo-Valmennusyhdistys ry	26	1 409 294,00 €
Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr	25	5 625 287,00 €
Suomen Punainen Risti	21	29 382 295,00 €
MIELI Suomen Mielenterveys ry;MIELI Psykisk Hälsa Finland rf	19	12 129 741,00 €
Ab Yrkeshögskolan vid Åbo Akademi	17	2 937 186,00 €
Loisto setlementti ry	14	1 914 912,00 €
Setlementti Tampere ry	14	3 416 493,00 €
Kirkkopalvelut ry	13	1 719 685,00 €
Kuurojen Liitto ry, Finlands Dövas Förbund rf	13	3 100 500,00 €
Pirkanmaan Elokuvakeskus r.y.	13	125 755,00 €
A-klinikkasäätiö sr	12	3 451 338,00 €
Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry, Förebyggande rusmedelsarbete EHYT rf	12	5 690 270,00 €
Kalliolan Setlementti ry	12	1 756 611,00 €
Nuorten Ystävät ry	12	2 898 639,00 €
Suomen Nuorisoseurat ry	12	786 982,00 €
Työtehoseura ry, ruotsiksi Arbetseffektivitetsföreningen rf	12	1 550 500,00 €
Etelä-Savon Koulutus Oy	11	1 814 202,00 €
Etelä-Suomen Klubitilat ESKOT ry	11	3 133 447,00 €
Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys ry	11	1 547 126,00 €
Kehitysvammaliitto ry	11	3 408 170,00 €
Barnvårdsföreningen i Finland r.f.	10	1 616 385,00 €
Kehitysvammaisten Tukiliitto ry	10	3 167 558,00 €
Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö sr	10	1 324 890,00 €

Yleisavustuksia myönnetään erilaisilla käyttötarkoituksilla myös samoille yhteisöille (S15)

- Yli 300 yhteisöä saa enemmän kuin yhden yleisavustuksen
 - Muutama yhteisö saa yli 10 erilaiseen käyttötarkoitukseen yleisavustusta

Avustuksen saaja	Myönnetty kpl	Myönnetty €
MIELI Suomen Mielenterveys ry;MIELI Psykisk Hälsa Finland rf	13	11 528 503,00 €
Setlementti Tampere ry	11	2 777 103,00 €
A-klinikkasäätiö sr	10	3 238 338,00 €
Barnavårdsföreningen i Finland r.f.	9	1 607 385,00 €
Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry, Förebyggande rusmedelsarbete EHYT rf	9	4 757 277,00 €
Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr	9	2 299 955,00 €
Kehitysvammaisten Tukiliitto ry	9	2 987 710,00 €
Kuurojen Liitto ry, Finlands Dövas Förbund rf	9	2 879 750,00 €
Suomen Punainen Risti	9	3 847 607,00 €
Etelä-Suomen Klubitlot ESKOT ry	8	1 915 305,00 €

MIELI Suomen Mielenterveys ry;MIELI Psykisk Hälsa Finland rf
Avustusta saa käyttää kustannuksiin, jotka aiheutuvat palveluvalvoiteessa määritellystä uhridirektiivin (2012/29/EU) mukaisten uhrien yleisten tukipalveluiden tuottamisesta ja tarjoamisesta.
12–29-vuotiaiden nuorten mielen hyvinvoinnin tukemiseen järjestöjen yhteistyönä toteutettavan Sekasin-chat -toiminnan avulla
Alueellisissa kriisikeskuksissa ja jäsenjärjestöissä tapahtuvan yhtenäisen järjestölähtöisen kriisiauttamisen ja valtakunnallisen kriisipuhelintoiminnan koordinoitiin, kriisipuhelimessa tarjottavan matalan kynnyksen kriisiavun toteuttamiseen sekä sosiaali- ja terveysjärjestöjen Tukinet-toimintaympäristön ylläpitoon
Ihmiskaupan uhrien voimavarojen vahvistamiseen ja aseman parantamiseen järjestöjen ja viranomaisten yhteistyöhön perustuvan neuvonta- ja vaikuttamistyön avulla (Rikosuhripäivystyksen TAIKA-työ)
Itsemurhien ehkäisyyn ja vähentämiseen Suomessa järjestölähtöisen asiakastyön, koulutuksen, viestinnän ja verkostotyön keinoin (Itsemurhien ehkäisykeskuksen toimintaan)
Jäsenjärjestöille kohdistettaviin avustuksiin
Mielenterveysjärjestöjen yhteiseen vaikuttamistyöhön (Mielenterveyspooli 2023-2025)
Mielenterveysosaamista vahvistavan työn levittämiseen ja juurruttamiseen sekä koordinoitiin ja kehitettiin valtakunnallisesti ja alueellisesti viestinnän, koulutuksen ja kurssitoiminnan, yhteiskehittämisen sekä verkostotyön keinoin
Rikosuhripäivystyksen todistajantuki-toiminta
RIKUn ihmiskaupan uhrien erityistukipalvelun toiminnan turvaaminen riittävästi henkilö- ja toimintaresursseilla palvelun toteuttamiseksi.
Toiminnassa tavoitetaan mahdollisia ihmiskaupan ja sen kaltaisen hyväksikäytön uhreja koko maassa. Heille tarjotaan yksilöllistä neuvontaa omassa asiassaan etenemiseksi sekä ohjataan ja autetaan heitä yhteydenottoissa sekä palvelusaunissa viranomais- ja muista palveluista. Palvelussa toimitaan myös asiakkaiden tukena esim. kuulusteluissa, oikeudenkäynneissä ja muissa viranomaistapaamisissa.
RIKUn erityistukipalvelun asiakastyö täydentää esitutkinta- ja muiden viranomaisten työtä ohjaamalla asiakkaat tarkoituksenmukaisiin palveluihin ja helpottamalla heidän toimimistaan viranomaisprosesseissa. Erityistukipalvelu antaa myös yhteistyökumppaneille konsultaatiota ja koulutusta sekä tuottaa asiakastyöhön pohjautuvaa tietoa tutkimuksen, päätöksenteon ja toiminnan suunnittelun tueksi.
Toiminnan tavoite on ihmiskaupan ja sen kaltaisen hyväksikäytön uhrien irtaantuminen hyväksikäyttölanteista, heidän oikeusturvansa toteutuminen sekä selviytyminen ja toipuminen kokemastaan. Tarjoamalla uhreille matalan kynnyksen palveluita sekä kehittämällä yhteistyötä viranomaisten ja muiden asiantuntijapalveluiden kanssa, helpotetaan irtaantumista hyväksikäytöstä sekä lasketaan kynnystä hakea oikeutta ja tuoda rikokset ilmi viranomaisille. Toiminnassa tunnustetaan uhreja sekä annetaan muille toimijoille konsultaatiota ja koulutusta uhrien tunnistamiseksi sekä ohjaamiseksi auttamispalveluihin.
Oikeusministeriön erityistukipalvelun asiakastyöhön myöntämä rahoitus on päätymässä syksyllä 2024. Tämänhetkisinä asiakasmäärillä erityistukipalvelun työn jatkaminen edellyttää vähintään nykyisen kuuden työntekijän henkilöresurssin. Tukipalvelun toimintaa, rakenteita ja sidosryhmäyhteistyötä on viime vuosina tehostettu niin, ettei resurssitarvetta voida korvata toiminnan uudelleenjärjestämisellä turvautumatta esimerkiksi palvelun määräaikaisiin sulkuihin.
Väikeissa elämäntilanteissa oleville henkilöille tarkoitettuun järjestölähtöiseen kriisi- ja mielenterveyshoidon yksilö- ja ryhmämuotoisen auttamisen sekä vapaaehtoistoiminnan keinoin (MIELI Kriisikeskus Helsinki ja MIELI Kriisikeskus Vihti)
Vapaaehtoistoiminnan toimintaedellytysten vahvistamiseen Mielin ry:n paikallisissa jäsenyhdistyksissä koordinoitiin, ohjauksen, koulutuksen ja neuvonnan avulla (Kansalaistoimintojen osasto)
Yleisavustuksena avustuksen saajan yleishyödylliseen toimintaan

Yleisiä huomioita valtionavustuksista

Valtionavustusten myöntäminen on pääosin asianmukaista

- Valtionavustusviranomaisten toiminta pääosin hyvää
- Tavoitteiden selkeys palvelee kaikkia toimijoita

Valtionavustusten käyttötarkoituksia on todella paljon

- Jokainen valtionavustuksen käyttötarkoitus edellyttää hallinnointia viranomaisilta ja valtionavustusten saajilta
- Edellyttää myös potentiaalisilta hakijoilta/saajilta ammattitaitoa

Valtionavustusten valvonnassa on ajoittain parantamisen varaa

- Riittävä valvonta on olennaista myös valtionavustusten saajien näkökulmasta. Poikkeamahavainnot voivat pahimmillaan vaarantaa avustuksensaajan toiminnan jatkuvuuden.
- Valvontahavaintojen takaisinkytkennässä myöntämisprosessiin myös parantamisen varaa.

Valtionavustuksien tavoitteita ja luokittelua voisi pohtia myös siitä näkökulmasta ovatko ne luonteeltaan

- Toimintaa kehittäviä
- Toimintaa säilyttäviä

Edellä mainitun tahdonilmauksen ja tavoitteen esittäminen voisi yksinkertaistaa läpileikkaavasti valtionavustusten hallinnointia

Kiitos!

Tack!